

Філософія

УДК 004.738.5:17:316.77

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17076730>

**Етична відповідальність користувачів метавсесвіту як основа для
формування цифрової культури**

Волошина Наталія Миколаївна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент Спеціальної кафедри, Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9966-9796>

Гангал Артур Васильович,

кандидат філософських наук, доцент, доцент Спеціальної кафедри, Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7297-3309>

Санакуєв Микола Георгійович,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник, відділ оперативної інформації, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7725-6117>

Прийнято: 23.08.2025 | Опубліковано: 08.09.2025

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена стрімким поширенням технологій метавсесвіту та посиленням їхнього впливу на



соціокультурні процеси, комунікацію та цифрову ідентичність. Виклики інформаційної епохи актуалізують потребу у формуванні нових підходів до етичної поведінки користувачів, оскільки саме етична відповідальність стає основою довіри, безпеки та гармонійного розвитку цифрової культури.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні сутності етичної відповідальності користувачів метавсесвіту як фундаментальної складової формування цифрової культури. Особливу увагу приділено розкриттю теоретичних засад, окресленню ключових ризиків і викликів у віртуальному середовищі та розробленню алгоритму формування етичної поведінки користувачів у контексті розвитку цифрової культури.

Методи дослідження. Використано системний і структурно-функціональний підходи, а також методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення. Це дало змогу здійснити комплексне вивчення етичних засад цифрової взаємодії, визначити ризики та загрози для користувачів метавсесвіту і запропонувати практико-орієнтовані механізми їх подолання.

Результати дослідження. Обґрунтовано сутність етичної відповідальності користувачів як важливого елемента цифрової культури, що інтегрує моральні, правові та соціальні виміри. Систематизовано головні ризики та виклики, зокрема маніпуляції, дезінформацію, загрози приватності та формування залежності, які виникають у метавсесвіті та впливають на етичність цифрових практик. Запропоновано алгоритм формування етичної поведінки користувачів, що охоплює етапи усвідомлення, освіти, регулювання, практичного застосування, контролю та інституціоналізації цифрової культури.

Висновки. Доведено, що етична відповідальність є ключовим чинником становлення сучасної цифрової культури. Формування етичних практик користувачів у метавсесвіті забезпечує розвиток відповідального цифрового громадянства, сприяє зміцненню довіри та безпеки у віртуальному

середовищі. Отримані результати можуть бути використані для розроблення стратегій цифрової етики, освітніх програм і нормативних регуляторів, що спрямовані на формування етичної цифрової культури.

Ключові слова: *соціальна взаємодія, етичні ризики, віртуальне середовище, маніпуляції, дезінформація, цифрове громадянство.*

Ethical Responsibility of Metaverse Users as the Basis for Shaping Digital Culture

Nataliia Voloshyna,

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Special Department, Institute of Special Communication and Information Protection of the National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9966-9796>

Artur Hanhal,

PhD in Philosophical Sciences, Assistant Professor, Assistant Professor at the Department, Institute of Special Communications and Information Protection, National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7297-3309>

Mykola Sanakuiev,

Candidate of Philosophical Sciences, Senior Researcher, Department of Operational Information, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7725-6117>



Abstract. *The relevance of this study is determined by the rapid expansion of metaverse technologies and their increasing influence on sociocultural processes, communication, and digital identity. The challenges of the information age highlight the urgent need to develop new approaches to ethical user behavior, since ethical responsibility serves as the foundation for trust, security, and the harmonious development of digital culture.*

The purpose of the research is to clarify the essence of ethical responsibility among metaverse users as a fundamental component in the formation of digital culture. Particular attention is given to the theoretical foundations, identification of key risks and challenges in the virtual environment, and the development of an algorithm for shaping users' ethical behavior in the context of digital culture development.

Methods. *The study employs systemic and structural-functional approaches, along with methods of analysis, synthesis, comparison, and generalization. These tools made it possible to conduct a comprehensive examination of the ethical foundations of digital interaction, to identify risks and threats for metaverse users, and to propose practice-oriented mechanisms for overcoming them.*

Results. *The research substantiates the essence of users' ethical responsibility as a key element of digital culture that integrates moral, legal, and social dimensions. The main risks and challenges are systematized, including manipulation, disinformation, threats to privacy, and the emergence of dependency, all of which arise in the metaverse and undermine the ethicality of digital practices. An algorithm for shaping users' ethical behavior is proposed, encompassing the stages of awareness, education, regulation, practical implementation, monitoring, and institutionalization of digital culture.*

Conclusions. *The study demonstrates that ethical responsibility is a decisive factor in the development of modern digital culture. The formation of ethical practices among metaverse users promotes the evolution of responsible digital*



citizenship, strengthens trust and security in the virtual environment, and contributes to sustainable cultural development. The findings can be applied to the design of digital ethics strategies, educational programs, and regulatory frameworks aimed at fostering an ethical digital culture.

Keywords: *social interaction, ethical risks, virtual environment, manipulation, disinformation, digital citizenship.*

Постановка проблеми. Метавсесвіт відкриває нові горизонти для комунікації, соціальної взаємодії та розвитку цифрових практик, проте водночас формує складне етичне поле. Актуальна проблема полягає в тому, що сучасні користувачі не завжди усвідомлюють наслідки власної поведінки у віртуальному середовищі, а це призводить до поширення дезінформації, маніпуляцій, загроз приватності та залежностей. Відсутність усталених механізмів етичної відповідальності негативно впливає на формування цифрової культури, знижує рівень довіри у віртуальному просторі, а також ускладнює соціальну взаємодію. Отже, дослідження етичної відповідальності користувачів як фундаментальної основи розвитку цифрової культури в умовах метавсесвіту є важливим як у науковому, так і в практичному контекстах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних наукових праць, присвячених проблематиці етичної відповідальності користувачів метавсесвіту та розвитку цифрової культури, засвідчує зростання інтересу дослідників до взаємозв'язку між технологічними інноваціями, морально-правовими нормами та соціальними ризиками. В умовах інтенсивної цифровізації та формування віртуальних світів особливого значення набувають питання етики, безпеки та відповідальної поведінки.

Так, у дослідженні Т. О. Горбул [1] акцентовано на ролі культурної спадщини як чинника, що формує цифрову культуру через осмислення



традиційних цінностей у віртуальному просторі. Натомість Т. Пікуля [2] аналізує механізми правового регулювання цифрового середовища у філософсько-правовому аспекті, наголошуючи на важливості етичної відповідальності користувачів у становленні справедливих норм взаємодії.

Автори Ж. Андрійченко, Т. Близнюк та О. Майстренко [3] досліджують феномен цифрового етикету, виокремлюють ключові тенденції комунікацій у цифрових середовищах і визначають їхній вплив на поведінкові моделі користувачів. Дослідник В. М. Брижко [4] розкриває проблеми правової визначеності у сфері захисту приватності персональних даних, що безпосередньо корелює з питаннями цифрової етики та довіри. Подібні акценти простежуються в праці О. Радутного [5], де розглянуто правовий статус «цифрової людини» та пов'язані з цим етичні виклики.

Окрему увагу привертає дослідження Я. Ці, Л. Березової та В. Олянич [6], у якому проаналізовано гуманітарні аспекти етичних викликів цифрової доби, зокрема вплив цифрових практик на соціальні комунікації та формування нових моделей взаємодії у віртуальних просторах.

Зокрема І. Безклубий [7] досліджує правову семантику поняття «цифрове середовище», що сприяє уточненню категоріального апарату й формує концептуальну основу для аналізу етичної відповідальності. Науковці Ю. О. Головчук, Я. В. Паламаренко та І. М. Лепетан [8] розглядають комунікаційний менеджмент як складник стратегічного управління, акцентуючи на необхідності дотримання етичних норм у корпоративних цифрових практиках.

У зарубіжних наукових працях також приділено значну увагу проблематиці етичної відповідальності в цифрових середовищах. Так, у дослідженні G. Ray, C. D. McDermott та M. Nicho [9] висвітлено питання кібербулінгу в соціальних мережах, що демонструє безпосередній зв'язок між етикою цифрової взаємодії та соціальними ризиками. Натомість M. Zallio,

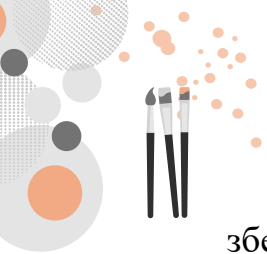
T. Ohashi та P. J. Clarkson [10] здійснили огляд сучасних наукових дискусій, що присвячені етичним імплікаціям розвитку метавсесвіту, виокремивши ключові напрями досліджень.

У праці L. Yang, Y. Xu та P. Hui [11] проаналізовано виклики, пов'язані з цифровою ідентичністю в умовах метавсесвіту, особливу увагу приділено питанням безпеки та відповідальної поведінки. Автори D. K. Murala та S. K. Panda [12] досліджують роль штучного інтелекту в розвитку метавсесвіту, зокрема його вплив на формування етичних алгоритмів. Натомість A. N. Mitrushchenko [13] акцентує на ризиках, пов'язаних зі збереженням персональної ідентичності у віртуальній реальності.

У статті S. Hollensen, P. Kotler і M. Opresnik [14] розглянуто маркетингові перспективи метавсесвіту, водночас підкреслено значення етичних засад у цифрових комунікаціях. Важливо також згадати концепцію J. Radoff [15], який запропонував модель «ланцюга цінності метавсесвіту», що дає змогу інтегровано оцінити економічні та етичні виміри його розвитку.

У дослідженні А. Кабанця [16] запропоновано систему оцінювання рівнів розвитку цифрової культури у Великій Британії, що може слугувати важливим орієнтиром для формування етичної відповідальності користувачів. У науковій праці О. В. Костенка [17] розглянуто правові аспекти застосування штучного інтелекту та його взаємодії з метавсесвітом, зокрема проаналізовано потенційні ризики щодо дотримання етичних норм поведінки у віртуальному середовищі.

Узагальнюючи результати розглянутих публікацій, можна констатувати, що етична відповідальність користувачів метавсесвіту є багатовимірним феноменом, який інтегрує культурні, правові, технологічні та соціальні виміри. Аналіз сучасної літератури засвідчує поступове зміщення акцентів від загального теоретичного осмислення цифрової культури до конкретизації практичних викликів, що пов'язані з проблемами приватності, маніпуляцій і



збереження цифрової ідентичності. Це підтверджує необхідність подальших міждисциплінарних досліджень, спрямованих на розроблення ефективних алгоритмів етичної поведінки у віртуальних просторах.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Попри наявність окремих досліджень цифрової етики та регуляторних аспектів поведінки у віртуальних середовищах, малодослідженими залишаються декілька ключових питань: відсутнє цілісне розуміння сутності етичної відповідальності саме в контексті метавсесвіту; недостатньо вивчено ризики та виклики, що виникають у процесі взаємодії користувачів і впливають на якість цифрової культури; бракує системного алгоритму формування етичної поведінки, який би поєднував індивідуальний, спільнотний та інституційний рівні. Причиною цього є стрімкий розвиток віртуальних технологій і нерівномірне формування наукових підходів до їх етичної оцінки. Саме ці аспекти є критично важливими для розуміння природи цифрової культури та визначення шляхів її розвитку. У цій праці зроблено спробу частково заповнити цю прогалину.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є наукове обґрунтування ролі етичної відповідальності користувачів метавсесвіту як основи формування цифрової культури. Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- 1) визначити сутність етичної відповідальності користувачів у метавсесвіті та її місце у структурі цифрової культури;
- 2) виявити ризики та етичні виклики, які постають у процесі взаємодії користувачів із метавсесвітом, та їхній вплив на цифрову культуру;
- 3) розробити напрями та алгоритм формування етичної поведінки користувачів як основи становлення сучасної цифрової культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діджиталізація культурного простору, що проявляється в переході від аналогових форм до



цифрових, стала невіддільним складником сучасної культурної еволюції. У контексті метавсесвіту цей процес супроводжується низкою викликів, зокрема адаптацією традиційних цінностей до віртуального середовища, збереженням автентичності та національної ідентичності, захистом цифрового контенту та дотриманням етичних норм його використання. Водночас цифровізація відкриває нові можливості для розвитку креативності, міжкультурного діалогу та формування глобальної цифрової культури, що ґрунтується на принципах відповідальної поведінки користувачів [1, с. 56].

Осмислення понять «цифрова етика», «інформаційна етика», «цифровий етикет» і «мережевий етикет» здійснюється в межах філософії, соціології, психології, інформатики та правових наук. Важливим підґрунтям для розуміння цих явищ стала медіафілософія, яка, як наголошує М. Г. Санакуєв, постає новою галуззю філософського знання, спрямованою на вивчення ціннісних та культурних вимірів комунікації у цифрову добу [18].

Цифровий етикет у метавсесвіті постає важливим елементом нормативно-етичної системи, що визначає стандарти комунікації та поведінки користувачів у віртуальних середовищах. Зі зростанням поширення цифрових сервісів, електронної комерції та інтерактивних платформ він стає не лише регулятором професійної та освітньої взаємодії, а й чинником особистісного розвитку покоління Z, яке народилося в умовах цифрової реальності. Надмірна інформатизація призводить до девальвації ціннісних орієнтирів, що актуалізує потребу у вихованні відповідального ставлення до цифрового простору. Саме навчання нормам цифрового етикету стає підґрунтям формування етичної поведінки користувачів, які здатні гармонізувати власні інтереси з потребами цифрової культури [3].

У процесі формування цифрової культури важливим завданням є уточнення сутності етичної відповідальності користувачів метавсесвіту. Це дає змогу закласти теоретико-методологічні засади для подальшого аналізу та

окреслити її ключові принципи й значення в розумінні цифрової взаємодії (табл. 1).

Таблиця 1

Сутність етичної відповідальності користувачів у метавсесвіті

Компонент	Зміст	Вимір у метавсесвіті
Поняття «етична відповідальність»	Усвідомлена поведінка користувача, що ґрунтується на моральних, правових і культурних нормах; здатність прогнозувати наслідки власних дій для інших учасників цифрового простору	Дотримання правил поведінки у віртуальних середовищах (VR), уникання агресивних або маніпулятивних дій через аватари
Головні принципи	– Прозорість та чесність у комунікації; – повага до прав і свобод інших користувачів; – безпека та конфіденційність; – відповідальне використання цифрових ресурсів; – недопустимість дискримінації	Кодекси поведінки у віртуальних спільнотах; верифікація особи, етичний дизайн аватарів
Критерії прояву	Готовність визнавати помилки; уміння дотримуватися правил цифрового етикету; здатність протидіяти дезінформації; відкритість до діалогу	Використання фактчекінгу, відмова від хейту, підтримка етичних ініціатив у VR-іграх або платформах
Ризики при відсутності	Поширення дезінформації, кібербулінг, зростання недовіри, загроза цифровій ідентичності, психологічні травми	Небезпечні VR-ситуації, маніпуляції через deepfake-аватари, токсичні ком'юніті
Значення для цифрової культури	– Формування довіри у віртуальному просторі; – запобігання конфліктам і маніпуляціям; – розвиток відповідального цифрового громадянства; – сприяння інклюзивності та різноманіттю	Створення сталих віртуальних спільнот, готових до саморегуляції та співпраці

Джерело: сформовано автором на основі [3; 5; 6].

Аналіз структури етичної відповідальності демонструє, що вона є системним явищем, яке поєднує моральні, правові та соціальні виміри. Водночас не можна оминати увагою аксіологічний аспект інформації, адже саме в ньому закладено основи оцінки комунікаційних процесів у сучасному суспільстві. Досліджено, що комунікації в метавсесвіті виступають базовим



механізмом інформаційної взаємодії між користувачами, які наділені правами та обов'язками у цифровому просторі. Одним із ключових вимірів такої взаємодії є приватність, що забезпечує захист персональних даних і формує основу інформаційної безпеки особистості та суспільства. Вона відображає унікальність людини як суб'єкта цифрових відносин і є невіддільним складником її правового статусу. У віртуальному середовищі приватність означає не лише захист даних, а й дотримання принципів порядності та відповідальності у спілкуванні. Причому інтернет-приватність у метавсесвіті водночас постає джерелом персональної інформації та сферою, де етична відповідальність користувачів набуває особливого значення для збереження довіри і сталого розвитку цифрової культури [4, с. 55].

Новітні засоби комунікації, інтегровані в метавсесвіт, стають продовженням свідомості людини, перетворюючись на інструменти, без яких важко уявити повсякденне існування. Постійна інтеракція з цифровими сервісами призводить до формування нових моделей ідентичності та соціальних зв'язків, а також породжує ризики технологічної залежності. Користувачі, поступово зливаючись із цифровим середовищем, втрачають чіткі межі між реальністю та віртуальністю, що підсилює потребу у вихованні свідомої та відповідальної поведінки. Саме етична відповідальність у таких умовах виступає запобіжником надмірного занурення у цифровий простір і гарантією гармонійного співіснування людини та технологій у межах цифрової культури [5, с. 38].

Етичні засади цифрової взаємодії в метавсесвіті формують систему моральних принципів, які регулюють поведінку користувачів і розробників платформ. До ключових принципів належать повага до приватності, прозорість алгоритмічних процесів, запобігання маніпуляціям і дискримінаційним практикам, а також відповідальність за створення та поширення цифрових технологій. Вони забезпечують баланс між технологічним прогресом і

фундаментальними правами людини, зокрема правом на інформаційну безпеку та справедливий доступ до цифрових ресурсів. У швидкозмінному середовищі метавсесвіту ці норми стають не лише регулятором комунікацій, а й основою формування нової цифрової культури, що зорієнтована на довіру, відповідальність і соціальну справедливість [6].

На нашу думку, дослідження етичної відповідальності в метавсесвіті неможливе без визначення ключових ризиків і викликів, які виникають у віртуальному середовищі. Їх систематизація дає змогу виявити найбільш проблемні напрями, що впливають на стан і розвиток цифрової культури (табл. 2).

Таблиця 2

Ризики та виклики етичної взаємодії в метавсесвіті

Категорія ризику	Приклади проявів	Потенційні наслідки	Механізми протидії	Рівень впливу
Маніпуляції (інформаційні ризики)	Використання deepfake-технологій для підробки особистостей; агресивний маркетинг у VR-просторах, інформаційні атаки на спільноти	Втрата довіри, маніпуляція свідомістю, політичні та економічні впливи	Алгоритми виявлення deepfake, розвиток цифрової медіаграмотності; прозорість реклами	Індивідуальний і суспільний
Дезінформація (інформаційні ризики)	Масове поширення фейкових новин; викривлення фактів, створення альтернативних «реальностей» у метавсесвіті	Соціальна дезорієнтація, хаос, підрив демократичних інститутів	Розвиток фактчекінгових платформ; етичні стандарти контенту; автоматичне маркування сумнівної інформації	Суспільний
Порушення приватності (правові ризики)	Викрадення персональних даних; відсутність контролю над конфіденційністю, тотальне стеження через VR-девайси	Кіберзлочинність, втрата особистої безпеки, цифрова вразливість	Посилення нормативно-правового регулювання; інструменти захисту даних; етичний дизайн цифрових систем	Індивідуальний
Залежність (соціально-психологічні ризики)	Надмірне занурення у VR/AR-простори, ігрова адикція, втрата контролю над часом і соціальними ролями	Соціальна ізоляція, психологічні проблеми, деградація соціальних навичок	Цифровий баланс; психологічні програми підтримки, просвітницькі ініціативи	Індивідуальний і колективний

Джерело: сформовано на основі [4; 9; 10].



Виявлені ризики свідчать про складність і багатовимірність проблеми, які проявляються від маніпуляцій і дезінформації до залежності та втрати приватності. Ці виклики суттєво загрожують становленню етичної цифрової культури, а їх подолання вимагає комплексного підходу на рівні особистості, спільноти та державних інституцій.

Варто зазначити, що цифрове середовище, у якому поступово формується метавсесвіт, перебуває на початковому етапі становлення. У цьому контексті корисно звернутися до попередніх досліджень, які аналізували як ціннісний вимір інформації, так і концептуальне осмислення медіафілософії як нової галузі гуманітарного знання. Ці підходи дозволяють краще зрозуміти, чому сучасні цифрові практики потребують етичного регулювання та усвідомленої поведінки користувачів [18].

Метавсесвіт можна визначити як децентралізоване цифрове середовище, де взаємодіють численні суб'єкти та об'єкти, що пов'язані складними технологіями – від блокчейну й штучного інтелекту до VR/AR та інтернету речей (IoT). Він уже став одним із найпоширеніших концептів сучасної цифровізації, адже охоплює майже всі сфери життєдіяльності людини. Проте зростання масштабів такого середовища водночас висуває вимогу до користувачів проявляти цифрову етику: поважати права інших; уникати маніпуляцій; відповідально ставитися до даних і контенту [15]. У цьому полягає ключова роль етичної відповідальності як запобіжника зловживань у багатовимірному цифровому просторі.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій створює нові можливості для розширення культурних практик, а їхнім вищим проявом нині є метавсесвіт. Попри це, процес його впровадження в Україні досі перебуває на стадії дискусії та експериментального використання. Актуальності набуває питання правового та етичного регулювання взаємодії користувачів і

розробників у метавсесвіті. Без належної стратегії ризику хаотичного розвитку технологій штучного інтелекту, блокчейну, VR/AR та інших цифрових рішень можуть призвести до правових і моральних колізій [16, с. 261]. З огляду на це, формування Національної стратегії розвитку метавсесвіту має охоплювати не лише технічні чи економічні аспекти, а й питання етичної відповідальності користувачів, адже саме вона визначатиме якість цифрової культури майбутнього. Здійснений аналіз наукової літератури показав, що структура метавсесвіту побудована на семи рівнях – від базових практик (ігри, соціальні комунікації, електронна комерція) до високотехнологічних рішень (нейроінтерфейси, штучний інтелект, децентралізація, інфраструктура 5G/6G). Кожен із цих рівнів створює нові виклики щодо регулювання поведінки користувачів. Анонімність, використання аватарів і цифрових ідентичностей відкривають простір для самовираження, проте водночас підвищують ризики безвідповідальних дій. У перспективі розвитку метавсесвіту очікується перехід від повної залежності від розробників до децентралізованої моделі, де відповідальність за дії у віртуальному середовищі значною мірою буде покладатися на самих користувачів [17, с. 302]. На нашу думку, саме це робить етичну відповідальність фундаментальною умовою формування гармонійної цифрової культури.

Таким чином, систематизація ризиків і принципів етичної взаємодії дала змогу запропонувати алгоритм формування етичної поведінки користувачів у метавсесвіті (рис. 1). Вважаємо, що для забезпечення сталого розвитку цифрової культури в метавсесвіті необхідно окреслити послідовні етапи формування етичної поведінки користувачів. Розроблений алгоритм надає можливість систематизувати процес від індивідуального усвідомлення до інституціоналізації цінностей цифрової взаємодії.

Запропонований алгоритм засвідчує, що формування етичної поведінки користувачів є поетапним і безперервним процесом. Його реалізація

забезпечує поступовий перехід від рівня особистої відповідальності до формування колективної цифрової культури, що є основою сталого функціонування метавсесвіту.



Рис. 1. Алгоритм формування етичної поведінки користувачів як основи розвитку цифрової культури в метавсесвіті

Джерело: власна розробка авторів.

Під час війни цифрові середовища розваг перетворюються на простір не лише для комунікації, але й для соціальної відповідальності, оскільки



медіаформат виконує функцію не просто дозвілля, а стає інструментом колективної емоційної взаємодії та формування громадянської позиції [19].

Висновки. Здійснене дослідження підтвердило, що етична відповідальність користувачів метавсесвіту є ключовою передумовою становлення сучасної цифрової культури. Вона поєднує в собі моральні, соціальні та правові виміри, формуючи основу для безпечного, прозорого й відповідального функціонування віртуальних середовищ. Систематизація ризиків і викликів дала змогу виокремити найбільш критичні загрози – маніпуляції, дезінформацію, залежність і порушення приватності, що становлять серйозну небезпеку для гармонійного розвитку цифрового простору.

Запропонований алгоритм формування етичної поведінки користувачів демонструє поетапний рух від індивідуального усвідомлення та освітнього впливу до практичного застосування, контролю та інституціоналізації цифрової культури. Такий підхід забезпечує перехід від ситуативних проявів відповідальності до стійкої моделі цифрового громадянства.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на: розроблення дієвих інструментів оцінювання рівня етичності цифрових практик; створення ефективних методик моніторингу відповідальної поведінки у віртуальному середовищі; розроблення інноваційних освітніх програм і нормативних механізмів, зорієнтованих на формування етичної цифрової культури як у національному, так і в глобальному масштабі.

Список використаних джерел

1. Горбул Т. О. Культурна спадщина в умовах розвитку сучасної цифрової культури. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. *Культурологія*. 2022. № 43. С. 55–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrk_2022_43_11. (дата звернення: 22.06.2025).

2. Пікуля Т. Механізм правового регулювання цифрового середовища: філософсько-правовий аспект. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2025. № 15. С. 114–123. URL: <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2025.15.114-123>. (дата звернення: 22.06.2025).
3. Андрійченко Ж., Близнюк Т., Майстренко О. Digital етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24> (дата звернення: 02.07.2025).
4. Брижко В. М. Модальність правової визначеності у сфері захисту та безпеки приватності персональних даних. *Інформація і право*. 2021. № 4. С. 52–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2021_4_6. (дата звернення: 22.06.2025).
5. Радутний О. Правовий статус та характеристика цифрової людини. *Інформація і право*. 2021. № 4(39). С. 35–51. URL: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4\(39\).248552](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2021.4(39).248552) (дата звернення: 02.07.2025).
6. Ці Я., Березова Л. С., Олянич В. В. Етичні виклики цифрової доби в контексті гуманітарних наук та їхній вплив на соціальні комунікації. *Академічні візії*. 2025. № 43. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15375820> (дата звернення: 02.07.2025).
7. Безклубий І. Правова семантика поняття «цифрове середовище». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2024. № 127 (1). С. 9–16. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2024/1.127-2> (дата звернення: 02.07.2025).
8. Головчук Ю. О., Паламаренко Я. В., Лепетан І. М. Комунікаційний менеджмент як складова стратегічного управління організацією. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 13. С. 31–38. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.13.31> (дата звернення: 02.09.2025).



9. Ray G., McDermott C. D., Nicho M. Cyberbullying on Social Media: Definitions, Prevalence, and Impact Challenges. *Journal of Cybersecurity*. 2024. Vol. 10, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1093/cybsec/tyae026> (date of access: 02.07.2025).
10. Zallio M., Ohashi T., Clarkson P. J. Designing the Metaverse: A Scoping Review to Map Current Research Effort on Ethical Implications. 2023. *Submission history*. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.12293> (date of access: 22.06.2025).
11. Yang L., Xu Y., Hui P. Metaverse Identity: Core Principles and Critical Challenges. 2024. URL: <https://arxiv.org/html/2406.08029v1> (date of access: 22.06.2025).
12. Murala D. K., Panda S. K. Artificial intelligence in the development of metaverse. *Metaverse and Immersive Technologies: an introduction to industrial, business and social applications*. 2023. DOI: 10.1002/9781394177165.ch15
13. Mitrushchenkova A. N. Personal Identity in the Metaverse: Challenges and Risks. *Kutafin Law Review*. 2023. Vol. 9, no. 4. P. 793–817. URL: <https://doi.org/10.17803/2313-5395.2022.4.22.793-817> (date of access: 22.06.2025).
14. Hollensen S., Kotler P., Opresnik M. O. Metaverse – the new marketing universe. *Journal of Business Strategy*. 2022. No. 44. P. 119–125. URL: <https://doi.org/10.1108/jbs-01-2022-0014> (date of access: 02.07.2025).
15. Radoff J. The Metaverse Value-Chain. 2021. URL: <https://medium.com/building-the-metaverse/the-metaverse-value-chainafcf9e09e3a7>. (date of access: 22.06.2025).
16. Кабанець А. Система оцінювання рівнів розвитку цифрової культури у Великій Британії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2025. № 1 (141). С. 256–267. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp->

content/uploads/2025/04/%D0%9A%D0%B0%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C-1.pdf. (дата звернення: 22.06.2025).

17. Костенко О. В. Штучний інтелект (AI) і метавсесвіт: правові аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 301–308. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/66>. (дата звернення: 22.06.2025).

18. Санакуєв М. Г. Медіафілософія як нова галузь філософського знання. *Гілея: науковий вісник*. 2014. Вип. 88. С. 140–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_88_34 (дата звернення: 22.06.2025).

19. Гармель М. Актуальність розважального медіаформату в умовах війни: український досвід та історичні аналогії. *Журнал "Український журнал прикладної економіки та технологій"*. 2024 Вип 3. С. 432–435. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-78>